

Groep Geneeskunde Paard (GGP)
 Postbus 421
 3990 GE Houten
 Telefoon: 030-634 89 00
 Fax: 030-634 89 09
 E-mail: ggp@knmvd.nl
 Internet: www.paardendierenarts.nl

HET GGP-BESTUUR BESTAAT UIT:

VOORZITTER

Drs. J.W.E. Peters, Appelscha

VICE-VOORZITTER

Mw. prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven

PENNINGMEESTER

Mw. drs. G.J.C. Arentshorst, Rotterdam

SECRETARIS

Dr. M.R. van der Harst, Roosendaal

LID

Drs. J.A. Smak, Ruurlo

COMMUNICATIECOMMISSIE

Drs. W.J.G. van Dijk, Hilvarenbeek (voorzitter)

TECHNISCHE COMMISSIE PAARD

Drs. E. Enzerink, Heusden (voorzitter)

KEURINGSCOMMISSIE

Drs. J.H. Leusink, Nijeholtwolde (voorzitter)

PERMANENTE EDUCATIE PAARD (PEP)

Drs. R.Th.E.M. Scholten, Haps

JURIDISCHE COMMISSIE

Drs. H.R.C. Gostelie, Haften

RICHTLIJNENCOMMISSIE

Mw. drs. L.C. Kranenburg, Utrecht

COMMISSIE INFECTIEZIEKTEN (AD HOC)

Dr. C. van Maanen, Rijssen (voorzitter)

DIERGEENESMIDDELENCOMMISSIE (AD HOC)

Mw. Prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven; Faculteit (voorzitter)

Verantwoord antibi

- De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor verantwoord gebruik van antibiotica in de (intensieve) veehouderij. Ook bij paarden en gezelschapsdieren is er steeds meer aandacht voor dit onderwerp. Hierna worden enkele aspecten van dit onderwerp besproken voor het paard.

RESISTENTIE VAN BACTERIËN

Resistentie van bacterien en dus niet van een mens of dier zelf, wordt een steeds groter probleem. Door resistentie kunnen in de toekomst sommige bacteriele ziektes niet meer

met antibiotica behandeld worden.

Binnen een bacterie kolonie kunnen een of meerdere bacteriën door toeval ongevoelig zijn voor een bepaald antibioticum. Dit kan onder andere doordat het antibioticum niet door de

Tabel 1.

AFKORTINGEN VAN ENKELE RESISTENTE BACTERIËN

- ESBL: extended spectrum beta-lactamases
- MRSA: meticilline-resistente staphylococcus aureus
- MRSP: (voorheen MRSI): meticilline-resistente staphylococcus pseudointermedius
- VRE: vancomycine-resistente enterokokken

Enkele afkortingen voor multiresistentie

- BRMO: Bijzonder Resistent Micro-Organismen (BRMO) de groepsnaam voor bacteriën die resistent zijn voor meerdere soorten antibiotica.
- MDRO: multi-drug resistente organismen

Antibioticum gebruik bij paarden

Tabel 2.

GEREGISTREERDE ANTIBIOTICA BIJ HET PAARD IN NEDERLAND

Product	Werkzame stof
Ampi dry®	Ampicilline
Borgal®, Duoprim®	TMPS
Cobactan®	Cefquinome
Procapen®	Penicilline G
Sulfatrim®, Tibrissen®	TMPS

celwand kan, doordat het DNA door toeval verandert is of de bacterie DNA heeft opgenomen van een andere bacteriesoort in de omgeving. Na een antibioticumkuur blijven deze resistente bacteriën dus in leven. Hoe meer antibiotica er wordt gebruikt hoe meer van deze resistentie bacteriën over blijven en er op termijn geen antibiotica meer overblijven die werken.

VAN DIER OP MENS

Bacteriën kunnen bij direct contact over gaan van dier naar mens (en andersom). Resistente bacteriën kunnen van paarden overgaan op mensen. Van de MRSA bacterie is dit al verschillende keren aangetoond. Verantwoord antibioticum gebruik in de diergeneeskunde is dus niet alleen bedoeld om dieren nog met antibiotica te kunnen behandelen in de toekomst, maar ook de mens zelf. In Tabel 1 staan een aantal bekende resistente bacteriën en enkele afkortingen voor multiresistentie.

KEUZES VERANDEREN

Tot enkele jaren geleden was met name het feit of een bacterie werkzaam was tegen één of meerdere bacteriesoorten bepalend voor de keuze van een bepaald antibioticum. Voor dat doel was ook het Formularium Paard ontwikkeld. Inmiddels wordt de keuze meer bepaald door de mate waarin een antibioticum

selecteert op voor de mens gevaarlijke bacteriën.

Hierdoor worden bepaalde antibiotica (bv. Cobactan® en Excenel®) steeds minder gebruikt.

Zoals in Tabel 2 te

zien is zijn er slechts zeer

weinig antibiotica geregistreerd voor het paard. Als antibiotica geïndiceerd zijn, is de kans vrij groot dat er een niet-geregistreerd antibioticum gebruikt moet worden met een lange wachttijd.

Paardendierenartsen zullen vanwege de veranderde regels en inzichten dus minder vaak

Tabel 3.

AANDOENINGEN BIJ HET PAARD WAARVOOR A.B NIET MEER GEÏNDICEERD ZIJN

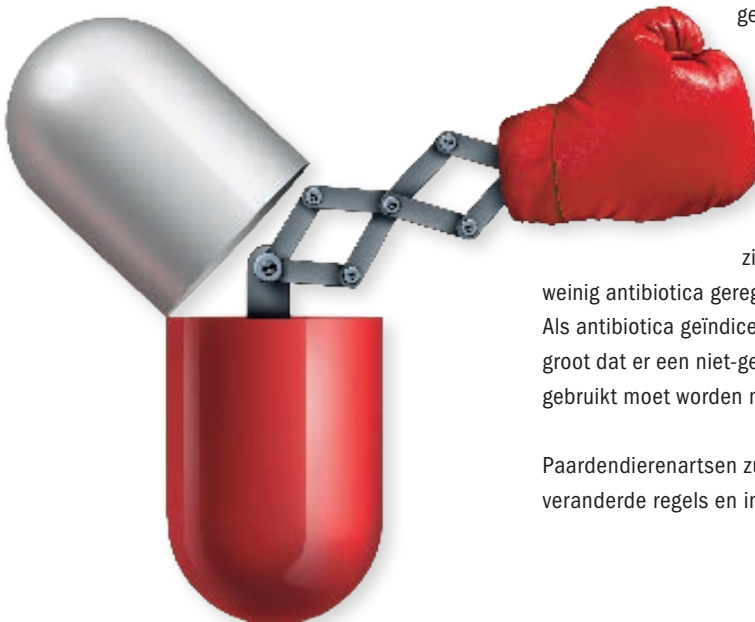
Baarmoederontsteking na bevalling
 Hoesten door stofovergevoeligheid
 Koorts door virusinfectie
 Mok zonder lymfevatontsteking
 Hoefzweer
 Steriele operatie
 Schone verse wond
 'Veulenspuit'

antibiotica voorschrijven of kiezen voor andere middelen of doseringen. Bij bepaalde aandoeningen was het in het verleden heel gewoon om antibiotica te geven, wat door nieuwe inzichten nu niet meer het geval zal zijn (Tabel 3)

Door verscherpte controles zullen de potten met poeder antibiotica (vaak kalverpoeder en dus niet geregistreerd voor het paard) en mokzalf met antibiotica steeds minder voorgeschreven kunnen worden. ●

Dit artikel werd geschreven vanuit het initiatief "Snuitje" dat op aansprekende wijze wil stimuleren dat de kennis, houding en gedrag ten aanzien van infectieziektepreventie en verantwoord diergeneesmiddelengebruik (te beginnen met antibiotica) in de gezelschapsdieren- en paardensector wordt verbeterd. Dit door door dierenartsen, paraveterinair en anderen te stimuleren, te inspireren, te equiperen, te motiveren en te faciliteren. twitter: @snuitjeswens e: snuitje@gmail.com e: vraag.het.snuitje@gmail.com

Een onafhankelijk initiatief van Merel Langelaar, Els Broens, Inge van Geijlswijk, Jantine Busscher, Wiepke Bosma-den Hertog, Paul Overgaauw, Tjerk Bosje, Roeland Wessels, Anna Polderman-van Hengel, Nonke Hopman.

Selectief ontwormen

ENKELE VEEL GESTELDE VRAGEN

- Steeds meer stalhouders en individuele paardeneigenaren omarmen het principe van selectief ontwormen. Selectief ontwormen houdt in dat paarden alleen worden ontwormd na een positief mestonderzoek of in geval van lintwormbesmettingen na een positieve Equisal Lintworm test. Aan de buitenkant kan je immers vrijwel niet zien of een paard een behandeling tegen maagdarmwormen nodig heeft.

In ons contact met paardeneigenaren komen bepaalde vragen vaak terug. Denk dan aan vragen; over het waarom van duurzame wormbestrijding, over de interpretatie van de testuitslagen en natuurlijk veel vragen over de nieuwe Equisal Lintworm Test. Reden om enkele van deze vragen hier eens wat uitgebreider te behandelen.

WAAROM Zouden we MEST-ONDERZOEK DOEN?

Bij selectief ontwormen staat, vanzelfsprekend, de gezondheid van het paard centraal. We gaan hierbij uit van het principe dat een dier alleen een ontwormingsmiddel moet krijgen als het dier dit nodig heeft. Onnodig behandelen moet worden voorkomen. Het gezegde 'Baat het niet - schaadt het niet' gaat hier niet op. Niet alleen zien wij steeds meer paarden die overgevoelig zijn voor wormmiddelen, maar te vaak ontwormen versneld de ontwikkeling van wormresistentie. Natuurlijk moet een paard als het mestonderzoek het uitwijst

het juiste middel in de juiste dosering, op de juiste tijd krijgen. Door alleen te ontwormen op basis van testresultaten weten we zeker welk paard ontwormd moet worden en met welk middel, en kunnen we tot 80% besparen op ontwormingsmiddelen.

NEGATIEF MESTONDERZOEK, WAT NU?

Dus mijn paard heeft geen wormen? Deze vraag, n.a.v. een 'negatieve' testuitslag, horen we veel. Het is goed te beseffen dat een mestonderzoek

DE EQUISAL LINTWORM TEST

Sinds kort vragen krijgen wij veel vragen over de EquiSal Lintworm test. Deze nieuwe test maakt selectief ontwormen ook voor lintworm mogelijk! Mestonderzoek is niet bruikbaar voor een betrouwbare diagnose van lintwormen. Dit komt doordat de lintworm geen losse eitjes legt, maar pakketjes met hierin de eitjes. Deze pakketjes gaan meestal pas, buiten het dier op de grond, open. Als we lintworm eitjes in de mest vinden, dan vermelden wij dit uiteraard. Maar het niet aantreffen van lintwormeitjes, wil niet zeggen dat er geen schadelijke lintworminfecties zijn. Vandaar dat het voorheen gebruikelijk was om eens per jaar of per 2 jaar "blind" te behandelen, d.w.z. zonder te weten of een lintworm behandeling nodig is. Gelukkig is daar nu een eind aangekomen, dankzij de introductie van de EquiSal Lintworm test. Deze innovatieve antilichaam test op speeksel toont aan of uw paard een schadelijke lintworminfectie heeft. De test is in UK ontwikkeld en sinds dit voorjaar ook in Nederland beschikbaar.

wordt uitgevoerd om te bepalen of een paard ontwormd moet worden en niet om te beoordelen of het dier wormen heeft. Dat laatste is ook een beetje zinloos, want ieder paard heeft wormen. Gelukkig maar zo houdt een gezond dier de weerstand tegen wormen op peil. Zelfs een paard dat net ontwormd is heeft wormen want de beschikbare wormmiddelen doden maar een gedeelte van de totaal aanwezige wormpopulatie in een paard. De term 'negatief' bestaat dus eigenlijk niet bij mestonderzoek. Als er geen eitjes worden gevonden in een mestmonster dan is de uitslag EPG (eitjes per gram) < 50. Het paard heeft zo weinig volwassen wormen dat er geen eitjes worden aangetroffen en het dier niet behandeld hoeft te worden.

WELKE WORMEITJES ZIEN WE NIET MET MESTONDERZOEK?

Paardenhorzellarven kunnen niet worden aange- toond met mestonderzoek. De gele eitjes van de

paardenhorzel zijn wel makkelijk te herkennen op de vacht van een paard. De eitjes zien we vooral in de zomer en herfst. In het late voorjaar kunnen we soms de horzellarven op de mest zien. Horzellarven veroorzaken zelden problemen. Als het dier veel gele eitjes op de vacht kunnen de eitjes met een speciaal schuurblokje worden verwijderd. Ook aarsmaden zijn vrijwel nooit te zien met mestonderzoek. Aarsmaden leggen immers hun eitjes rond de anus van het paard. Aarsmaden blijven in endeldarm van het paard en dieren hebben er meestal weinig last van. Wel kunnen aarsmaden soms jeuk veroorzaken rondom de anus.

BLOEDWORMEN OF BETER GEZEGD BLOEDWORMLARFJES

“Mijn paard hoefde niet ontwormd te worden, maar ik zie allemaal bloedwormen op de mest, hoe kan dat nu?” Het gaat hier bijna altijd over de larven van de bloedwormen. Nadat een paard bloedwormlarfjes met het grazen heeft opgenomen, maken deze

larven een ontwikkeling door waarbij de larfjes zich inkapselen in de darmwand. Deze bloedwormlarven kunnen jaren in de darmwand blijven zitten. Deze larfjes leggen geen eitjes leggen en zijn met mestonderzoek dan ook niet aan te tonen. In het voorjaar kunnen deze larfjes uit de darmwand treden, deze bloedrode larfjes kunnen we dan op de mestballen zien (vandaar dus de naam bloedworm). Dit wordt het vaakst aangetroffen bij paarden tot 6 – 7 jaar en wijst erop dat de paarden in het voorafgaande najaar op (zwaar) besmette weides hebben gelopen. Het aantreffen van enkele bloedwormlarven op de mest bij een verder gezond paard is op zich niet erg.

Het is belangrijk om te realiseren als een paard veel bloedwormen heeft opgenomen, de larvale stadia er uiteindelijk vanzelf uit moeten komen. Ontwormingsmiddelen met moxidectine doden een (klein) gedeelte van deze ingekapselde larven. Voorkom daarom dat jonge paarden in het najaar op zwaar besmette weide lopen. ●

Inspectie SZW controleert dierenartsen- praktijken op veilig werken met straling

De Inspectie SZW bezoekt tussen mei en november een aantal dierenartsenpraktijken voor een inspectie. De inspecteurs kijken vooral naar het voorkomen van gezondheidsrisico's bij het werken met röntgenapparatuur. Zij controleren de beschermingsmaatregelen. Ook kijken zij of er een risicoanalyse is, die voldoet aan de wettelijk verplichte criteria en of deze is getoetst door een geregistreerd deskundige. Nadruk ligt op praktijken die met mobiele röntgenapparatuur werken. De stralingsrisico's bij dergelijke apparaten kunnen groter zijn dan bij röntgenapparatuur in een vaste opstelling. Werknemers van dierenartsenpraktijken staan bloot aan risico's bij het werken met straling. Bij inspecties in 2005 en 2009 van Inspectie SZW (toen nog Arbeidsinspectie), werden relatief veel overtredingen vastgesteld. In 2009 ging de aandacht vooral uit naar de toepassing van (mobiele) röntgenapparatuur in paardenklinieken. Toen was bij 39 van de 61 praktijken sprake van één of meer overtredingen.

In Nederland is het de verantwoordelijkheid van de werkgever dat iedere werknemer veilig en gezond kan werken. Werkgevers moeten weten welke risico's hun werknemers lopen en maatregelen treffen om de risico's te verkleinen of te voorkomen. Wanneer de inspecteur gebreken constateert kan deze de dierenartsenpraktijk een sanctie opleggen.

De regelgeving voor het gebruik van röntgentoestellen (opgenomen in het Besluit stralingsbescherming) is sinds 1 januari 2014 op een aantal punten aangepast. Zo zijn er criteria vastgelegd waar de risicoanalyse van de stralingswerkzaamheden aan moet voldoen. De risicoanalyse moet in elk geval de volgende onderdelen bevatten: een inventarisatie van de risico's, een berekening van de blootstelling, een evaluatie van de risico's. Om de kwaliteit van de risicoanalyse te waarborgen moet deze zijn opgesteld/getoetst door een 'coördinerend deskundige', die zich als stralingsbeschermings-

deskundige heeft laten registreren bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) in Den Haag.

VOORBEREIDEN OP EEN INSPECTIE

Informatie over gezond en veilig werken met straling vindt u hier: www.inspectieszw.nl/onderwerpen/arbeidsomstandigheden/veiligheid_en_gezondheid/lichamelijke_fysische_en_psychische_belasting/straling. De criteria waaraan een risicoanalyse voor de blootstelling van werknemers moet voldoen, staan in bijlage E van de Regeling stralingsbescherming werknemers 2014. De RIVM-leidraad Risicoanalyse stralingstoepassingen ligt daaraan ten grondslag en bevat een voorbeeld van een eenvoudige toepassing in een dierenartsenpraktijk. Deze leidraad is te vinden op: www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2010/12/07/leidraad-risicoanalyse-stralingstoepassingen.html ●